

Innledning

I kraft av rollen som markedsregulator gir TINE årlig innspill til jordbrukets forhandlingsutvalg med vurderinger av markedssituasjonen. TINE skal også fremme våre medlemmers interesser inn mot jordbruksforhandlingene. Det er styret i TINE som gir innspillet til faglagene, og så er det faglagene som forhandler med staten på vegne av norske bønder.

Frem til i år har TINE gitt anbefalinger om målpris, men fra 1. november 2024 skjer det en betydelig endring i hvordan prisen på melk fastsettes i Norge. Det nåværende systemet for prissetting av melk, der Stortinget bestemmer målprisen, erstattes av et nytt system hvor TINE har fått i oppdrag å sette en planlagt gjennomsnittlig engrospris (PGE).

Produsentlagene inviteres til å komme med innspill før styrets behandling.

Frist for innspill er 13. november 2024.

Produsentlagene velger selv arbeidsform, enten internt i AU eller i et produsentlagsmøte, digitalt eller fysisk.

Vær kort og konkret i svarene.

Lenke til høring: <https://forms.office.com/e/PQaaEcpaa9>

Hvem svarer du på vegne av?

Hvem svarer du på vegne av:

- *Meg selv*
- *Produsentlaget*

Hvilket produsentlag svarer du på vegne av?

- *Åpent kommentarfelt*

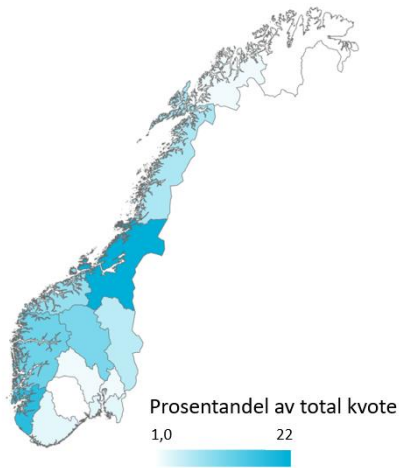
Dersom du svarer på vegne av produsentlaget, er høringen behandlet i:

- *AU*
- *Åpent møte med produsentlaget*

Framtidsutsikter lokalt

Ved redusert norsk melkeproduksjon har det vært tilstrebet «relativ geografisk stabilitet» - sist gjennom kvoteoppkjøpet av 40 mill. liter i 2020 og redusert forholdstall.

Kartet nedenfor viser andelen disponibel kvote for kumelk per produksjonsregion i 2023. Størst andel av disponibel kvote er i Trøndelag og Rogaland, med hhv. 22 og 18 prosent, mens Finnmark og Telemark har den laveste andelen, med hhv. 1 prosent hver.

Spørsmål: Med en målsetning om landbruk i hele landet, hvordan ser du for deg melkeproduksjon i ditt produsentlag i 2035?

Svar:

Spørsmål: Dersom vi ser for oss at det er behov for en økning av norsk melkeproduksjon framover, med den lokalkunnskapen du har i dag, hvilke virkemidler bør da settes inn for å opprettholde melkeproduksjonen i ditt produsentlag?

Svar:

Spørsmål: Ved redusert norsk melkeproduksjon har det vært tilstrebet «relativ geografisk stabilitet» - sist gjennom kvoteoppkjøpet av 40 mill. liter i 2020 og redusert forholdstall. Hva vil holdningen være ved økt norsk melkeproduksjon?

Svar:

Om regelverket for omsetning av melkekvote for 2026

Formålet med kvoteordningen for melk er å tilpasse melkeproduksjonen til avsetningsmulighetene i markedet innenfor de målsetninger Stortinget har fastsatt, herunder distriktsprofil og variert bruksstruktur.

I årets jordbruksavtale ble det lagt opp til flere endringer for å øke andelen eid kvote. I salgsrundene i 2023 og 2024 kunne man selge 100 % av kvota innenfor produksjonsregionen på det private markedet. For salgsrunden i 2025, vil man gå tilbake til at minst 40 prosent av kvota som meldes inn for salg skal selges til staten.

Når staten kjøper opp melkekvoter er det flere faktorer som avgjør prisen. Volum og pris kan påvirkes av den generelle situasjonen i melkemarkedet, om det er behov for å øke eller redusere melkeproduksjonen.

Ved forrige innspillsrunde signaliserte TINE to hovedgrep. For det første et ønske om å begrense tiden for utleie av kvote. Det kan for eksempel løses ved å begrense tiden for utleie etter x-antall år. Deretter må utleier selge eller ta opp produksjonen. På den måten vil en større andel av kvoten på sikt være eid. Vi ga også innspill om skattemessige endringer.

Verken skattemessige endringer eller tidsbegrenset utleieperiode gir en drastisk endring, men på sikt vil det dra oss mot mindre leid og mer eid kvote.

Spørsmål: Hvilke tiltak vil du foreslå for å redusere kvotekostnaden?

Svar:

Spørsmål: Hvilke tiltak vil du foreslå for at en større andel av kvoten på sikt skal være eid?

Svar:

Økonomi – inntekt

Inntektsopptrapping

Endringen fra målprissystemet til PGE gjør at vi nå skal se på inntektsmuligheter ut over selve melkeprisen. Jordbruksavtalens bidrag til å videreføre inntektsopptrappingen for melkeprodusentene vil måtte komme i form av tilskudd og kostnadsreducerende tiltak.

Tilskuddene må økes i takt med lønnsutviklingen i samfunnet og en kan se for seg tre elementer for inntektsopptrapping:

1. flatt tillegg (utlikne for generell lønnsvekst)
2. flatt tillegg (inntektsutviklingsselement)
3. regional differensiering (oppretholde, forsterke, svekke)

Spørsmål: Hvilket tilskudd ser du/dere som viktigst for å sikre inntektsutviklingen for 2026?

Svar:

IBU-midler

Midler til investering og bedriftsutvikling i landbruket (IBU) økte med 70 millioner kroner til 1,22 milliarder fra og med 2024. I tillegg til de fylkesvise rammene ble det satt av 100 millioner kroner til en egen pott øremerket løsdriftsinvesteringer for storfe.

Fra 2023 økte maksimal prosentsats for investeringsstøtte fra 35 til 40 prosent av godkjent kostnadsoverslag. Samtidig økte øvre kronebeløp fra 2 millioner kroner til 3,5 millioner kroner (det øvre kronebeløpet gjelder ikke i Troms og Finnmark).

Kravet om løsdrift i 2034 er et statlig vedtak og en betydelig del av finansieringen bør skje ved statlige overføringer. Prioriteringene av investeringstilskudd fra 2024-avtalen bør videreføres, og tilskuddet forsterkes.

Spørsmål: Det er fortsatt en stor andel båsffjøs i dag, og behovet for investeringsmidler til ombygging er betydelig. Bør investeringsstøtten prioriteres i de områdene med størst andel båsffjøs?

Svar:

Tilskudd til forstudie for investeringer

«Tilskudd til forstudie for investeringer innen tradisjonelt landbruk» er et tilskudd hvor en forstudie skal avklare om, og i hvilket omfang man bør investere innen tradisjonelt landbruk. Tilskuddet dekker inntil 100% av godkjente kostnader, avgrenset til 100 000 kroner.

Spørsmål 1: Kjenner du til om noen i ditt produsentlag har benyttet seg av dette tilskuddet?

Svar:

Spørsmål 2: Har dere inntrykk av at dette er en ordning produsenter har kjennskap til og benytter seg av, og har dere tro på at dette er et godt stimuli for å få flere til å gå inn i denne prosessen?

Svar:

Konkurranseskraft for norsk melk

RÅK er en komplisert ordning, men viktig for konkurranseskraften for norsk melk. En tredjedel av norsk melk går nemlig direkte eller indirekte til varer i denne ordningen.

RÅK er en forkortelse for råvarepriskompensasjon. RÅK-ordningen skal utjevne konkurransevilkårene for produsenter av bearbejdede landbruksvarer (f.eks. Orkla) og gi grunnlag for økt handel. Tollavgift og prisnedskrivning er de to virkemidlene innenfor RÅK-ordningen som benyttes for å utjevne prisforskjeller mellom Norge og utlandet. Disse virkemidlene skal sammen gi råvarepriskompensasjon ved salg i det innenlandske dagligvaremarkedet for norsk industri. Tilskuddsmidlene til prisnedskrivning bevilges over jordbruksavtalen.

Det er kun varer klassifisert på utvalgte varenummer Norge har adgang til å anvende tollavgift på og gi prisnedskrivning til.

TINE har ved flere oppgjør krevd at flere ferdigvarer må kunne komme inn på listen og at det må gjenspeiles i bevilgningene til dette. Viktige meierivarer som smakssatt melk og yoghurt tilsatt smak, frukt eller nøtter er ikke produkter som kan få tilskudd. De mest kjente RÅK-varer er pizza, sjokolade, bakervarer, is, sauser og barnemat.

Spørsmål: *Hvor viktig er det å prioritere avsetning av mer midler til RÅK-ordningen i jordbruksoppgjøret i 2025?*

Svar: Svært viktig

Ganske viktig

Litt viktig

Mindre viktig

Ikke viktig

Velferdsordninger og rekruttering

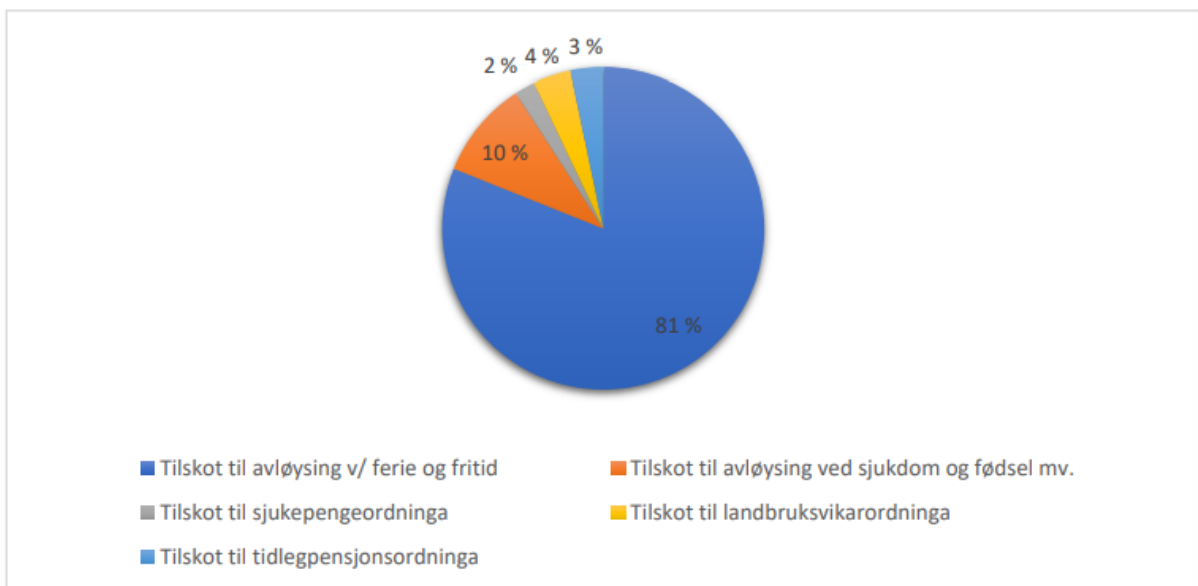
For melkebønder er det viktig at velferdsordningene i jordbruket fungerer og samlet sett utgjør et sikkerhetsnett.

Sikker tilgang til avløsertjenester og økonomisk trygghet ved sykdom, er av stor betydning for velferden til både folk og dyr.

Velferdsordningene er viktige for å styrke rekrutteringa til landbruket, og de ulike tilskuddsordningene i landbruket er i dag:

- ✓ Tilskudd til avløsning ved ferie og fritid
- ✓ Tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel mm.
- ✓ Tilskudd til sjukepengeordningen
- ✓ Tilskudd til landbruksvikarordningen
- ✓ Tilskudd til tidligpensjonsordningen

I sum utgjør økningen ca 400 mill. kroner i årlig bevilgning fra 2022 til 2024. Ordningene *tilskudd til avløsning ved ferie og fritid* og *tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel mv.*, står for den største økningen i form av økning i satser og maksimalbeløp.

Figuren viser fordelingen av tilskuddene på de ulike velferdsordningene. Kilde: Prop. 121 S (2022 - 2023).

Et forhold som ofte trekkes frem som mindre optimalt ved dagens velferdsordninger, er spesielt dette med at lønn fra arbeid utenom gårdsdrifta, eller sjukepenger fra annen arbeidsgiver, kan medføre trekk i tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel. Dette begrunnes med at NAV som utbetaler dette tilskuddet, anser tilskuddet som en inntekt som medfører fratrekk i sjukepengene.

Fungerende velferdsordninger er viktig også i rekrutteringssammenheng, spesielt for melkeproduksjon, der det er lite rom for omfattende innslag av annet lønnet arbeid. Desto større og mer kompleks produksjonsforholdene er, jo mer krevende vil det være å skaffe kvalifisert avløser.

Gode velferdsordninger er essensielt for å sikre rekruttering til jordbruket, men også for å ivareta bønder som stadig blir eldre. Mulighet for ferie og fritid er også noe som er vesentlig for mange i valget om å ta over drifta eller ikke.

Spørsmål: *Hvilke(t) av velferdsordningene anser du som viktigst i forhold til rekruttering i landbruket i dag?*

Svar:

Spørsmål: *Har du andre forslag til velferdsordninger som vil gjøre det mer attraktivt å være melkeprodusent?*

Svar:

Bærekraft i landbruket

Et bærekraftig landbruk handler om å produsere på en slik måte at man ikke ødelegger fremtidige generasjoners muligheter til å utnytte naturressursene. Det handler om å produsere med minst mulig negative effekter for klima og miljø, samtidig som økonomiske og sosiale forhold er tilfredsstillende hos produsenten.

Det er mange forhold ved en god drift som er bærekraftige og positive for klima; friske, fruktbare og holdbare dyr, god grovfôrproduksjon og målretta avlsarbeid er noen eksempler på tiltak som ikke nødvendigvis koster så mye. Det finnes i dag økonomiske støtteordninger til klimatiltak som f.eks. dreneringstilskudd, SMIL-midler og RMP-midler.

Innen 2030 skal landbruksnæringa redusere klimagassutslippene med 5 millioner tonn CO₂. Ifølge Landbrukets klimaplan 2021-2030 skal halvparten av denne reduksjonen oppnås fra fôrings- og avlsstrategier i husdyrproduksjonen. MetanHUB er ett av prosjektene landbruket må lykkes med for å nå målet. Dette er et prosjekt som tester ut fôrtilsetninger som skal redusere produksjonen av metan i vom.

Spørsmål 1: *Hvordan skal vi jobbe med bærekrafts arbeidet framover på en måte som gjør at enda flere ser nytten av arbeidet på sitt eget bruk?*

Svar:

Spørsmål 2: *Hva skal til for at du ønsker å ta i bruk fôrtilsetning for reduksjon av metan på ditt bruk?*

Svar:

Helsetjeneste for geit

Utdrag fra TINEs innspill til Stortingsmelding om dyrevelferd:

Det gjøres mye godt arbeid i norske geiteflokker, men det mangler en koordinerende enhet slik helsetjenestene er for storfe, svin, fjørfe og sau. De eksisterende helsetjenestene koordinerer blant annet sykdomsforebyggende tiltak på tvers av aktørene i næringa og har ansvar for drift av dyrevelferdsprogrammene for storfe og svin og etter hvert sau. Kunnskap og holdninger er viktig for dyrevelferden, og helsetjenestene har en sentral rolle i dette arbeidet. Det er avgjørende for gjennomføring av framtidige dyrevelferdsfremmende tiltak hos norske geiter at det etableres en helsetjeneste for geit på linje med de andre artene. En vesentlig del av geiteholdet i Norge er knyttet til annet enn produksjon av geitemelk.

Spørsmål: *Hvordan bør finansieringen av helsetjeneste for geit innrettes slik at alle geitehold bidrar og ikke bare mjølkegeitehold?*

Svar:

Andre moment

Er det andre ting du tenker at TINE bør ta med i sitt innspill til forhandlingspartene?

Vær kort og konkret i svaret.

- *Åpent kommentarfelt*